

Smrt jako problém teistické evoluce?

Biblistika | 28.6.2016 @ 14.34

Na webu Kreacionismus.cz nedávno vyvěsili článek Teistická evoluce a nová teologie. Je to článek od Josefa Potočka původně zveřejněný v časopise Brána č. 2/2016. Autor se v něm zabývá nárůstem popularity tzv. teistické evoluce, která říká, že Bůh si mohl při stvoření použít přirozených evolučních procesů. Zmíněný trend je reflektován negativně. Problém teistické evoluce je spatřen v tom, „že se v řadě věcí dostává s tradičně chápaným obsahem Bible do zásadního rozporu. Jedná se především o původ člověka, o otázku pádu do hříchu a o problém utrpení a smrti.“ Všechny tři problémy se, pokud jsem článek správně pochopil, sbíhají ve třetím zmíněném, totiž v tom, že evoluce potřebuje ke svému průběhu smrt.

Smrt je však podle autora v Bibli chápána jako důsledek hříchu, čili jako něco, co Bůh na začátku neplánoval. „Utrpení je znakem hříchem porušeného stvoření“, píše autor, avšak „smrt není nutným průvodním jevem stvořitelského dění“. Potoček v teistické evoluci rozeznává apel na podřízenost interpretace Bible aktuálnímu poznání světa, což však „s biblickým svědectvím o stvoření nemá nic společného“. Jelikož je smrt v prorocké a apokalyptické literatuře představena jako nepřítel, má autor dobrý důvod vnímat ji negativně. V Genesis 1–2 si však podle mého můžeme tento sentiment odpustit. Věřím, že pozorné čtení Genesis 1–3 představí fyzickou smrt jako součást původního stvoření mimo Eden.

Podmínkou nesmrtelnosti Adama a Evy bylo, aby jedli ovoce ze stromu života. Toto vyplývá z verše Genesis 3,22, podle nějž je smrt nikoli přímým důsledkem lidského skutku, ale přímým důsledkem nekonzumování ovoce ze stromu života. Z verše jasně vyplývá, že pokud by Adam a Eva jedli ze stromu života, mohli by žít dodnes. Můžeme také předpokládat, že stejná podmínka platila i pro zvířata. Všechna zvířata, chtěla-li být nesmrtelná, musela konzumovat ovoce ze stromu života.

Pomineme pro tuto chvíli problém tučňáků v blízkovýchodním Edenu a budeme předpokládat, že i lední medvědi byli tehdy stěhovaví a pendlovali mezi Arktidou a Mezopotámií (nebo jinou možnou lokací). Raději se podívejme o kapitolu vzad, kde se detailně rekapituluje stvoření člověka a pozorně čtěme, jak postupně Hospodin tvořil ve verších Genesis 2,7–9.

7. Hospodin „vytvořil člověka z prachu ze země“.
8. Hospodin „vysadil zahradu v Edenu na východě a umístil tam člověka, kterého vytvořil“.
9. Hospodin „dal ze země vyrůst veškerému stromoví žádoucímu na pohled a dobrému k jídlu, stromu života uprostřed zahrady a stromu poznání dobrého a zlého“.

Strom života je zde jasně součástí zahrady Edenu jako vrchol tamní flóry. Božím záměrem bylo, aby člověk Adam a Eva bydleli na speciálním odděleném místě. Strom života měl od nich vzdálit

smrt. Co však bylo před vysazením tohoto stromu? Pokud se pokusíme synchronizovat záznam v Genesis 2 s tím v Genesis 1, musíme události Genesis 2 umístit kdesi do šestého dne. Genesis 2 se tedy odehrává paralelně s Genesis 1,26–31. Co však zvířata, která žila do té doby? Bez stromu života, který byl stvořen až šestého dne, zvířata umírala přesně jako dnes.

Ano, ano, slyším. Trvalo-li stvoření pouhých šest dní, pak žádné zvíře kromě jepic nestihlo zemřít. Šestidenní kreacionismus zde tedy má výhodu. I šestidenní kreacionista ale musí uznat, že Bible nenaznačuje, že by Bůh stvořil těla zvířat jako nesmrtelná, ale že Genesis 3,22 svědčí spíše o opaku. A opět zde připomínám například krakatici, která by se musela trmácet ze své hloubky na souš a také diplodoka, který by hrozil ožrat ovoce onoho stromu ostatním zvířatům. Spíše se tedy zdá, že strom života byl stejně jako strom poznání dobrého a zlého určen pouze pro člověka a že jej Adam nepřidával miláčkům do granulí.

Ano, ano, slyším z druhé strany, že podle Genesis 3,17 byla kvůli Adamovi země prokleta. Jak ale v tomto prokletí spatřit náhlou smrtelnost živočichů, ne pouze přirozený důsledek toho, že se Adam musel začít sám žít, mi není vůbec jasné. Rozsah a povaha prokletí se zde neprojednává.

Smrt tedy mohla docela dobře být součástí prvního stvoření. Eden byl místem, kde byla smrt potlačena stromem života, ne však zcela znemožněna. Strom života můžeme teologicky chápat jako symbol Boží blízkosti. Ve vzdálenosti od Boha, pro níž se Adam a Eva rozhodli, se smrt stala více než možností. Zvířata mimo Eden a v době před Edenem mohla umírat a pokud připustíme dlouhá období během stvoření, mohly jednotlivé druhy procházet evolucí. Tato možnost nemusí znamenat nic pro otázku historicity a stvoření Adama a Evy.

Zbývá mi podotknout, že teistickou evoluci nevyznávám, neboť nejsem biolog. Nemám ani nic proti ní. Pokládám se za progresivního kreacionistu, čili za cosi vágně kompatibilního s moderní evoluční syntézou, byť, jak opakují, evoluci rozumím jen ve velmi hrubých rysech. Záznam o stvoření je podle mého lépe chápat jako polemiku s babylonskými a egyptskými mýty o tom kdo je Bůh a co dělá (o tom třeba jindy). Pokud by mi tedy mohlo na teistické evoluci něco vadit, pak to, že v extrémní poloze odsouvá Boha do pozadí a je spíše deistická než teistická. Takový přístup by byl vskutku nešťastný. Umírání trilobitů a hominidů mne ale nechává celkem chladným.

<http://selah.diet/biblistika/komu-vadi-teisticka-evoluce/>